

laten zoe-
ur van
klinkt
erast op
over de
God be-
ied van

ons streven,
de van het-
is, terug te
ikt hier het
zoet.
lat we Gods
geschiedenis
er terug te
delijk onzer-
ms met be-
d is, te ver-
den val ge-
is, tenzij het
nd met het-
ond is.

voor den val
estaan blij-
end worde.
mensch, op-
resturen op
werken ge-
en we op —
voor den val.
wereld laat
creatuur den
den we op
e", „genade“
begrijft den
hiedenis ty-
dat God nog
dat dus de
oor God ge-
moet in de
et welke ge-
wereld be-

itel van een
ed van den

ns ook niets

at die onge-
edereen lang-
ter dr H. H.
k hij was als
t gezet was,
„vrije gunst,

hrifver dezer
n: psalm 27.
waardig slot.

deze leerling
er niet lever
den, wat we
vroomheids-
wederom tot
(van synode-
openlijk van
dankte, met
an-meenings-
dit iestimo-
Jr. riet ge-
hart verkrij-
epromoveerde
n leermester
t genoten on-
en, dan blijft

u Hepp soms
in Hepp's en
t WEI gaat
og"? Ik meen
vanwater te
fisch streven,
bewoog wordt
det anders is
in zoo'n zin-
en. Maar ze

loofabelijdenis
de schepselen
ficia" (plich-
ven heeft, do-
l van den ar-
? Of, als daar
schepselen die
hepper zouden

terugslag op
gezegd wordt,
gratie, in-
g zijn eeuwige

voorzienigheid en zijn immense kracht
OOK NU (na den val) al die creaturen onderhoudt en
regeert, en als dus hier van geen „gratie“ sprake is,
maar wel van de voorzienigheid, die voor ze-
gen EN vloek den weg bereidt, is dan ook daar de be-
lijder weggezogen uit de sfeer van de kerk, die psalm
27 aanheft: de vrije gunst die eeuwig Hem bewoog?
Die mooie versregel, die trouwens dadelijk overleedt
tot een woord over zijn „schoonen DIENST“?
„De VRIJGE gunst“.

Maar het mooie woord „vrij“ hebben de gerefor-
meerden ook en eerst gebruikt voor Gods voorzienig-
heid: Ursinus omschrijft haar als Gods eeuwig, yol-
komen vrij (liberrimum) onveranderlijk, geheel wijs,
rechtvaardig en goed besluit (consilium) overeenkom-
stig hetwelk Hij de Werker is van al wat in alle krea-
turen goed is, en ook het kwade toelaat, en goede zoo-
wel als kwade dingen alle bestuurt tot Zijn glorie en
de zaligheid van Zijn verkorenen (Expl. Cat. 1623,
194 (5)).

Ik zeg niet, dat ik deze definitie — aangenomen dat
die uitspraak zooiets zou willen wezen — juist acht.
De voorzienigheid is Gods raadsbesluit niet, doch
daarvan de ongebroken uitvoeringsacte. Maar het
voordeel van Ursinus' omschrijving boven die van
Kuyper acht ik toch, dat Ursinus, heel de Schrift
verdisconteert in zijn denken, en zich losmakend
van allen (ongeoordloofden) opbouw der begrippen
uit de ervaring, zich vrijwaart tegen Kuyper's
fout, als deze (vgl. Ridderbos 53/4, 97) beweert, dat
de voorzienigheid in subjectieven
zin(!) rust op de gemeene gratie.
Wij achten heel dit spreken van „voorzienigheid in
subjectieven zin“ ongeoorloofd en gevaarlijk.
Kuyper zegt: „wanneer wij het voorzienigheidsbegrip
opbouwen uit onze eigen levens-
ervaring, dan begint de werking der voorzienig-
heid pas met het opkomen der zonde“ (weergave van
K.'s meening door R.). Maar wij hebben geen enkel
theologisch begrip op te bouwen uit onze
ervaring. We bouwen het op uit de Schrift, die
ons zeer duidelijk laat beginnen bij het begin. In feite
valt Kuyper hier voor een oogenblik in dezelfde fout,
als waartoe ook hedendaagsche auteurs (v. d. Leeuw
b.v.) komen, die het „beeld Gods“ alleen willen
„opbouwen“ van den Christus (het „midden“
der geschiedenis) uit. Heel de Kuyperiaansche onder-
scheiding (Ridderbos 54) tusschen „voorzienigheid in
absoluten zin (dadelijk na de schepping begin-
nend en nimmer eindigend) en voorzienigheid in sub-
jectieven zin (zoo als wij ze vandaag zien in de
gevallen wereld) is onwezenlijk en pernicious.

En als dan bij Kuyper die subjectieve voorzienigheid
„rust“ op de gemeene gratie, dan komt Ridderbos,
daaraan herinnerend, ons krachtig helpen. Hij draagt
n.l. dan bewijsmateriaal aan voor onze klacht, dat
Kuyper door den term „gratie“ („genade“) als
grondbegrip te nemen ter typeering en ter „waar-
deering“ van het voortbestaan der gevallen wereld,
een onzalig cultuur-optimisme in de hand werkt, voor
de verschrikkelijke werking van den vloek Gods
onze oogen niet meer zoo wijd openhoudt, als behoor-
lijk is, en vervalt in een subjectivistische en anthropo-
centrische, althans „logische“ probleemstelling.

Hoe dit zij, Ursinus, als hij Gods voorzienigheid
terugbrengt naar Gods onveranderlijk en
eeuwig besluit, is hier beter theoloog dan in de
school van Kuyper-Hepp-Ridderbos in dezen ooit zal
kunnen opstaan. Hij kent geen andere dan de z.g. ab-
solute voorzienigheid, zelfs als hij valt in distinc-
ties van algemeene en bijzondere voorzienigheid. Maar
het leerbegrip eener „subjectieve“ voorzienig-
heid, — dat kan wat worden. Als dat leerbegrip plaats
vinden kan, waarom dan ook geen leer van een „sub-
jectief beeld Gods“ ontworpen tegenover
„het absolute“? En geen „subjectief ver-
bond“ (genadeverbond, vandaag worstelend met een
verstoorde wereld) tegenover een „absoluut
verbond“ (het „werkverbond“, aanstonds na de
schepping en eeuwig durend)?

We willen hier niet over het Prae-advies praten, om
te vragen of dat soms raad weet ook met deze nieuwe
onderscheiding?

We willen wel aan Hepp-Ridderbos vragen: als er
een „absoluut verbond“ is tegenover het „subjectieve“,
en als dat absolute verbond dan eens werkverbond
zou heeten, althans vóór den val, wie ter wereld kan
dan „absoluter“ dan zij alles herleiden tot
een lied van den arbeid? Het absolute
verbond, een verbond-van-den-arbeid? En als de vrucht
van het genadeverbond is, dat wij na dezen tijd tot het
absolute verbond terugkeeren, wel, wat is het
absolute verbond dan anders dan een arbeidsverbond
door genade??

Maar kom, laat ons niet reciproceren, al lokt de
tendenz-literatuur, die dr Hepp's tafel voorzien met een
professoraal „imprimatur“ verlaat, onwillekeurig er-
toe uit. Laat ons liever terugkeeren tot Ursinus. In-
dien, naar deze interpret van zijn eigen Catechismus
zegt, indien Gods voorzienigheid teruggaat op zijn
eeuwigen en onveranderlijken raad,
dan is tenslotte ook de zelfverheerlijking Gods door en
in onzen Gods-DIENST het grondbegrip, waarop de
theologie heeft terug te grijpen in dit hoofdstuk der
leer.

Trouwens, dáartoe zijn we volgens den Heidelberger
Catechismus verlost, OPDAT wij Gode dankbaarheid

bewijzen zouden, en ons officium weer zouden ter hand
nemen.

Met andere woorden: niemand zingt het lied der
vrije genade tenzij het opklimt tot het lied van
den arbeid. Ursinus zegt (215) dat, als de Heilige
Geest (in het derde deel der twaalf artikelen) ons
de vruchten van Christus' verdienste mededeelt (mede
in ons doen van goede werken dus), dit te vergelijken
is met het geven van het geld (door den H.
Geest) dat wat anders is dan het (door Christus ver-
worven) geld zelf. Maar geld, dat we van den knecht
des Heeren krijgen, is geen zak-geld voor
ons, doch het wil de functie hebben der talenten,
die de wederkomende Heer straks van ons met rente
op rente komt afvorderen voor zijn eigen eer en zalig-
heid. Gij booze en luie dienstknecht, zoo hooren we
Hem dan zeggen, gij hebt van mij gezegd, dat ik
zoo'n straf heer was, en zoudt gij daarom van den
arbeid geen stof voor een lied maken? Ga weg, ik ken
u niet. Ik ken wel de anderen, die gezegd hebben: uw
geboden waren mijn gezangen (Psalm 119).

Boven psalm 119 zou ik wel durven schrijven: lied
van den arbeid. Te zingen dóór, en óók ómtrent
de vrije genade. Maar Hepp-Ridderbos zouden blij-
baar niet dit opschrift gebruiken.

Tenazij — de propaganda zich zelf zou vergeten heb-
ben. Laat ons het hopen — op den duur. K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

ARBEID.

In de tegenwoordige literatuur blijkt steeds weer
de overal doordringende invloed van de humanistische
wereldbeschouwing, waarbij meermalen een verbluf-
fende onkunde t.a.v. Gods Woord ten toon gespreid
wordt. Het gevaarlijke daarbij is wel, dat men die be-
schouwing dan voorstelt als de algemeen aanvaarde.
Zoo zijn van de E.N.S.I.E. Encyclopaedie thans drie
deelen verschenen, waarin het al humanisme en Partij
v. d. Arbeid is wat de klok slaat.

Dezer dagen verscheen ook het eerste deel van een
bedrijfs-economische encyclopaedie onder algemeene
leiding van dr G. J. Stridiron. Het is een groots op-
gezette encyclopaedie in een prachtige uitvoering.

Ook van Calvinistische zijde wordt hiersaan mede-
werking verleend. Men mag dus eenig vertrouwen
hebben, dat hier iets wordt geboden, dat eenigermate
wetenschappelijk en dus ook schriftuurlijk verani-
woord is.

Het eerste artikel, dat ik las, ging over den „arbeid“.
In § 2 wordt gesproken over de waardeering van den
arbeid en hier blijkt, dat de schrijver ook den Bijbel
heeft gelezen, maar hoe?

Volgens den schrijver toonen primitieve volken
duidelijken afkeer van den arbeid. (Het zijn de pri-
mitieve volken anders niet alleen. J. M.) Het nood-
zakelijke werk wordt door de vrouw gedaan of door
overwonnen vijanden. Bij het toenemen der bescha-
ving wordt deze afkeer minder. Zoo wordt bij het
hoogtepunt der Grieksche beschaving de arbeid nut-
tig geacht.

Op deze historische beschouwing valt m.i. veel af
te dingen.

Mijn hoofdbezwaar is echter, dat de schrijver hier-
bij ook den Bijbel als bewijsmateriaal gebruikt.

Hij schrijft als volgt: „De opvatting, die het Oude
Testament daarentegen heeft van den arbeid als een
aan de menschheid door den zondeval opgelegde straf,
past wel volkomen bij een maatschappijorde, waarin
de arbeid weinig in tel is“.

De geleerde schrijver is den Bijbel blijkbaar bij
Gen. 3:17-19 (in het zweet uws aanschijns zult gij
brood eten) begonnen; en Gen. 1:28 (vervult de
aarde en onderwerpt haar) heeft hij niet gelezen. Of
hij heeft niet begrepen, dat daar en in Gen. 2:15
(den hof bewerken en bewaken) aan den mensch de
cultuuropdracht gegeven werd. Adam werd direct ge-
roepen om te arbeiden. Hij moet die aarde cultivee-
ren, zijn krachten daartoe inspannen en zichzelf ont-
wikkelen. Hij moet dezen hof uitbreiden tot de gan-
sche aarde hof geworden is en alzoo het door God
geschapene tot den hoogsten graad van ontwikkeling
opvoeren.

Reeds prof. Diepenhorst signaleerde in zijn leer-
boek van de Economie „de hardnekkigheid, waarmee
in gfenzeloze onkunde van de H. Schrift door on-
derscheidene schrijvers van hooge autoriteit die ver-
keerde voorstelling wordt gevoed“, n.l. dat de arbeid
een straf op de zonde zou zijn. Zoo schreef prof. Ver-
rijn Stuart in „Hoofdtrekken van de leer der maats-
chappelijke voortbrenging“: „De paradijs-legende
stelt den arbeid voor als een vloek, die op het mens-
dom rust“. Heel deze voorstelling van Verrijn Stuart,
van deze nieuwe encyclopaedie, dat is een legende en
een gevolg van het schromelijk tekort aan Bijbelken-
nis, ook bij de wetenschappelijke humanistische schrij-
vers.

Inderdaad zegt God na den zondeval tot Adam, dat
hij in het zweet zijns aanschijns zijn brood zal eten.
Vanwege de zonde ontvangt de mensch voortaan bij
zijn arbeid de tegenwerking van doornen en distelen.

Die zware arbeid op de vervloekte aarde, zonder hulp-
middelen, steeds maar door, zonder schafftijd, dat is
de straf.

Al wordt de vervulling van den arbeid moeilijk
voor de eerste menschen, zij moeten toch die opdracht
Gods blijven vervullen.

De paradijsopdracht tot arbeid blijft dezelfde en
voor den christen is er arbeidsvreugde en arbeids-
waardeering, omdat hij weet, daardoor in gehoor-
zaamheid zijn God te dienen.

„In de evangeliën is menige plaats aan te wijzen,
waaruit geringschatting van den arbeid blijkt“, zoo
gaat de schrijver verder.

Hij haalt hiervoor aan Matth. 6:28: „en wat zijt
gij bezorgd voor de kleeding? Aanmerkt de leliën des
velds, hoe zij wassen: zij arbeiden niet, zij spinnen
niet“. De schrijver schijnt hierin te lezen, dat wij niet
moeten arbeiden, niet moeten spinnen, niet moeten
zorgen voor onze kleeding. De bedoeling van dezen
tekst is natuurlijk een geheel andere. Wij menschen
moeten wel arbeiden en spinnen en voor onze kleed-
ding zorgen, maar de opbrengst ligt niet in onze hand,
maar in die van onzen hemelschen Vader. Wij arbei-
den als Gods mede-arbeiders, maar mogen de zorg
voor ons stoffelijk bestaan aan Hem overlaten. De
christen is van Godswege van de bezorgdheid om het
stoffelijk goed ontheven.

Voor het laatste gedeelte van de H. Schrift heeft
de schrijver meer waardeering. Hij vervolgt n.l.:

„Daarnaast zijn echter plaatsen, waaruit een posi-
tieve instelling t.a.v. den arbeid blijkt“.

O, dit geeft den bijbellezer moed! Paulus, dat was
volgens den schrijver een goed econoom, want deze
heeft geschreven: „Als iemand niet wil werken, dan
zal hij ook niet eten“. Dezen lof had ik nu niet ge-
dacht, dat hij aan Paulus zou toeschrijven. Hij had er
met zijn bril ook in kunnen lezen: laat ons werken
opdat wij kunnen eten, drinken en vroolijk zijn.

Met dezen eenen tekst is zijn lof echter al uitge-
put. „In het algemeen echter blijft de negatieve waar-
deering overheerschen“. Indien de schrijver meer in
den Bijbel, ook in het door hem blijkbaar verachte
O. Test. gelezen had en dit beter had begrepen, had
hij o.m. geweten, hoe Gods wetten het burgerlijk leven
in Israël geregeld hadden. Waren de Joden naar Gods
wetten niet allen kleine boertjes, die op hun eigen
land economischen arbeid verrichtten tot bevrediging
van hun behoeften in opdracht van God, een arbeid,
dien zij verrichtten zonder hulp van van buiten inge-
voerde slaven, zonder overwonnen vijanden, om in
de vervulling van hun taak vruchten en vrede te ge-
nieten als ieder kon neerzitten onder zijn wijnstok en
vijgenboom.

Uitgangspunt bij den arbeid voor en na den zonde-
val is het gebod Gods. Als mede-arbeider Gods bij de
uitvoering van Zijn wereldplan krijgt de mensch zijn
taak te vervullen, waarbij hij echter de zorg voor zijn
stoffelijk bestaan aan God mag overlaten. Door dezen
arbeid mag hij meewerken om te doen uitkomen de
grootheid en heerlijkheid van Gods macht en majes-
teit.

Arbeid is dus geen gevolg van de zonde, maar een
opdracht en tevens een heerlijke gave Gods, welke
gericht moet zijn op de ontplooiing en ontwikkeling
van de geschapen wereld tot Gods eer.

Daarom moeten wij arbeiden, met vreugde en met
haast, om ook hierdoor te streven naar de verhaas-
ting van de voleinding der wereld en de wederkomst
van Christus. J. MEULINK.

UIT DE HISTORIE

A en B voorheen en thans, III.

Er bestonden echter tusschen A en B nog andere
verschilpunten.

Daartoe behoorde ook de opleidingskwestie.

Wederzijds had men een school voor de opleiding
tot den Dienst des Woords; de „Afscheiding“ de in
1854 opgerichte Theologische School als opleidings-
school der Kerken, en uit den kring der Doleantie was
opgekomen de vereeniging voor Hooger onderwijs
met de Vrije Universiteit te Amsterdam, die nog niet
zoo'n lang leven had, en ook niet kerkelijk was.

Het is bekend, hoeveel wrijving dat van het begin
van de oprichting van de Vrije Universiteit af ge-
ven heeft, omdat men van de zijde der „Afscheiding“
op het standpunt stond, dat de opleiding kerkelijk
behoorde te wezen, terwijl de broeders van de Dole-
antie na de oprichting van de Vrije Universiteit van
meening waren, dat de Kamper School best kon ver-
dwijnen. De broeders van A hebben daaraan echter
met hand en tand vastgehouden, en het voortbestaan
van de Theologische School tot voorwaarde voor de
vereeniging gemaakt, en dat is door de mannen van
de Doleantie daarop geaccepteerd; dat was het be-
kende „beding“. Een jaar na de vereeniging begon
dr A. Kuyper echter al weer over vereeniging van
beide inrichtingen te schrijven en zette, ondanks pro-
testen van de A-broeders dat voort, totdat in 1902

de moordaanslag op de Theologische School werd gedaan, waarbij iedereen dacht, dat het nu met haar uit was. Maar de taaië volharding van de A-broeders heeft dien middellijk op een mislukking doen uitloopen, al heeft men dan toen de School ook „cadeau gedaan aan een minderheid“ en was zij, volgens „De Heraut“, „de School van een fractie geworden“.

Ook na dien tijd is die Theologische School een wrijfpunt gebleven, en men kan in de classisbesluiten van die classes, waarin de meerderheid B was, onder meer uitspraken vinden, waarin de arbeid van den „Wachterbond“ wordt afgekeurd, een bond, die zoo veel heeft gedaan voor den bloei van onze Theologische School.

Feit is, dat er overigens van de A-zijde veel meer con amore met de Vrije Universiteit is meegeleefd, dan van de B-zijde met de Theologische School.

Dit zijn de voornaamste geschilpunten, die er tusschen A en B in het verleden hebben bestaan.

Kerkrechtelijk was er ook nog wel wat verschil, maar dat was van minder betekenis.

Op dat verschil wordt in de reeds genoemde brochure van prof. de Cock even gewezen. De doleerenden legden zeer sterk nadruk op de zelfstandigheid van de plaatselijke Kerk, terwijl de „Afgescheidenen“ van de Kerken samen ook weer spraken als de „Kerk“.

Prof. de Cock teekent dat met de volgende woorden: „Dr Kuyper wil niet van de Christelijke Gereformeerde kerk weten; hij wil alleen kerken kennen. En dit is zoo dikwijls en op zoo verschillende wijzen gezegd geworden, dat door velen geloofd werd dat het niet gereformeerd is om de kerken in een land als een of als de kerk te beschouwen“.

Voorzover ik echter in staat ben om dat te beoordeelen, is het met deze kwestie echter zoo gegaan, dat de „Afgescheidenen“ zich op den duur steeds meer bij het kerkrechtelijke standpunt van de Doleerende kerken hebben aangesloten, en dat ook van harte hebben gedaan, omdat zij tot het inzicht kwamen, dat dit zuiverder was, dan de opvattingen, die in hun kring hadden geleefd.

Daarom is dat bij de vereeniging ook geen punt van geschil geweest, en ook later niet weer. En om die reden meen ik, dat men in kerkrechtelijk opzicht niet spreken kan van een verschil tusschen A en B. Wel tusschen de „Afgescheidenen“ en Doleerenden, maar niet meer tusschen A en B.

Ook de kwestie van het Reglement van 1869, waartegen van de zijde der Doleantie nog al bezwaren werden ingebracht (en niet geheel ten onrechte: in art. 2 en 3 werden de kerkeraden met den naam van besturen betiteld, en dat deed denken aan de Hervormde kerkbesturen, al was het ook niet zoo bedoeld), werd met de vereeniging in 1892 tot een goede oplossing gebracht, want men heeft het Reglement toen losgelaten.

Men heeft de vraag wel eens gesteld, of de kerkelijke strijd van vandaag ook weer de kwestie A-B is? Daarover is bij mijn weten nog niet veel geschreven, maar er wordt wel over gesproken, en vermoedelijk nog meer over gedacht.

Wat mij persoonlijk aangaat, heb ik, toen in Dordrecht een en ander over het kerkelijke gebeuren tot ons doordrong, en we merkten, welken kant het dreigde uit te gaan, dadelijk gedacht: „Daar is de oude kwestie van zooveel jaren weer!“

Maar toen ik na den terugkeer daarover bij dezen en genen, die er wel iets van konden weten, ging navragen, werd mij verzekerd, dat er inderdaad wel waren, die dat meenden, doch dat dit geheel ten onrechte was, en dat men er dat of ter goeder, of ter kwader trouw van maakte.

Ik heb echter ook andere stemmen gehoord, die zeiden: „Het is precies dezelfde kwestie in optima forma, alles inbegrepen, ook de tegenstelling Kampen-Amsterdam!“

In „De strijdende kerk“, no. 19, wijdt ds H. Volten er een paar regels aan, en zegt daar, dat de „synode“ heeft gemeend, dat 1905 begraven was, maar dat zij zich daarin heeft vergist, en dat oud-A weer wakker werd, daar men zich daar herinnerde, hoe vroeger in den huiselijken kring over de kwestie van de veronderstelde wedergeboorte werd gesproken. De „synode“ heeft volgens hem psychologisch misgepast, doordat zij te weinig contact met de kerkleden had en niet op de hoogte van hun gevoelens was, en zoo is het ongeluk gebeurd.

Is die voorstelling juist, dan staat de zaak zoo, dat ds Volten meent: Het is jammer, dat de „synode“ niet nog een poosje heeft gewacht, en het was beter geweest, dat ze zich er eerst van vergewist had, of oud-A al genoeg ingeslapen was om niet te merken dat de Kerken officieel in den weg van B zouden geleid worden.

Ik geloof dan ook inderdaad, dat men met dat ingeslapen zijn al een heel eind op weg was.

Intusschen spreekt ds Volten zich er nog al vaag over uit, of het de oude kwestie is, of niet; hij zegt niet ronduit, dat het die WEL, en evenmin, dat het die NIET is.

Prof. dr G. M. den Hartogh wil het in zijn reeds genoemde brochure laten voorkomen, dat er eigenlijk helemaal geen principieel verschil inzake de veron-

derstelde wedergeboorte heeft bestaan tusschen de mannen van de „Afscheiding“ en de Doleantie.

1942 was helemaal „in de lijn der Afscheiding“, en prof. de Cock, nu ja, dat was prof. de Cock.

Het is niet noodig, daaraan veel woorden te verspillen. De broeders van A hebben toch zeker niet voor niets hun bezwaren op de Synode van 1905 gebracht?

Er zijn echter ook andere stemmen. In de bekende brochure: RONDOM 1905 wordt er uitdrukkelijk op gewezen, dat het, althans wat het dogmatische betreft, heden om precies dezelfde kwesties gaat als voor en na (ook na!) 1905.

Neede.

J. VAN RAALTE.

STEMMEN UIT 'ONZE KERKEN

eenheidsmogelijkheid, (II slot).

Maar nu — deze vraag: Hoe ter wereld kan er zóó nog een mogelijkheid zijn om te komen tot kerkelijke hereeniging? Antwoord: Die mogelijkheid is er niet! Die is radicaal uitgealoten.

Laat ons de zaak eens even bezien van Synodalistisch standpunt. Als het waar is wat hier van ons gezegd wordt, dan mogen zij niet eens met ons de eenheid begeeren. Een kerkelijk samengaan met ons zou een groote zonde zijn, omdat men dan een volkomen onschriftuurlijke dwaalleer in eigen kerk ging importeerden, en de aanhangers ervan, die dus ketteren zijn, ging toelaten tot Doop en Avondmaal, ja ook liet dienen in de ambten. Dat zou zijn het binnenhalen van het Trojaansche paard. En de ramp zou voor de synodaal-gebonden kerken niet te overzien zijn.

Niemand plaatste hier de opmerking, dat we nu wel heel erg doordraven. Wij doen dat niet, geen moment! Wij willen alleen maar de Riphagen e.s. serieus nemen. Want wie volkomen onschriftuurlijk en ongereformeerd is in zijn leer aangaande het Verbond, die hoort niet in de Christelijke kerk thuis. Het Verbond is toch voor het gansche leven der christgelooften fundamenteel; het is alles beheerschend. Dat heeft de Synode van 1942 zelf nog toegestemd en uitgesproken. Wie dan ook hierin van Gods Woord afwijkt, en dan nog wel volkomen, over de gansche linie, die is een vijand van Christus' kerk, een breker van Zijn koninkrijk, ja een tegenstander van Christus Zelf.

En nu weten wij het wel, dan men van synodalistische zijde het heel anders zegt, als het erom gaat om b.v. de politieke en sociale samenwerking te doen voortduren. Dan spreekt men van „beide Gereformeerde groepen“, van „geestverwanten“, van „medearbeiders en medestrijders in het Koninkrijk Gods“ en zoo maar voort. Dan zegt men tegen ons, zooals dat hier in Bedum gebeurde op de A.R. kiesvereeniging (het ging om „het Millioen“) „Mannen broeders, wij kunnen toch samenwerken, wij hebben immers allen den Christus vastgehouden, maar wij hebben elkaar in de kerk losgelaten en dat is zoo jammer“. Dat werd notabene gezegd door iemand, die in Bedum doelbewust heeft aangestuurd op de kerkelijke breuk, die ons toen geen moment langer in de kerk duldde en ons met alle felheid bestreed en als revolutionairen heeft gebrandmerkt; en die vandaag weer als lid van den synodaal-gebonden kerkeraad mede uitspreekt bij monde van mr Steinmetz „zeer positief en nadrukkelijk“, dat wij „volkomen in strijd zijn met“ en wat daar verder volgt. Overigens zijn wij Antirevolutionair; maar natuurlijk! Welja! Zóó knoopt men de ééne leugen aan de andere vast. Het is één brok onwaarsachtigheid. Is het ook al niet meer dan eens opgemerkt, dat de ethische crisis, die zich vandaag openbaart, nog de ergste van alle is?

Maar wat nu voorts de eenheidsmogelijkheid betreft, die is op het standpunt van eerlijke synodalistie, die meenen wat zij zeggen (en dat moet men toch zeker aannemen als zij staan voor den wereldlijken rechter), niet denkbaar, tenzij wij ons van onze onschriftuurlijke dwaalleer radicaal en van harte bekeeren. Daar zal men dan ook eerst voor moeten bidden, en pas daarna voor de hereeniging met ons.

Echter, nu keeren we de zaak om. Als men ons inderdaad beschouwt en veroordeelt als afwijkers van Schrift en belijdenis, en men spreekt dat openlijk uit, zooals dat o.a. in Bedum geschiedt, dan kunnen wij tenslotte alleen maar dankbaar zijn voor deze opklaring der situatie. Wij komen nu toch zoo langzamerhand aan de weet, wat wij aan elkaar hebben. Tusschen de synodalistie en ons is, naar ook zij zelf zeggen, in geding de belijdenis, de leer der zaligheid. Maar — nu gelooven wij dat óók.

En het is goed, dat te weten. Met name ook voor diegenen in onze kerken, die nog maar steeds van meening zijn, dat de samenwerking op allerlei gebied ge-

woon kan doorgaan, alsof er niets gebeurd is. Wij vragen: Hoe ter wereld kan er in het koninkrijk der hemelen samenwerking zijn met hen, die op hetzelfde oogenblik voor de rechtbank uitspreken, dat wij met de Schrift volkomen in strijd zijn? Wie deze samenwerking begeert, ziet blijkbaar niet, dat kerk en koninkrijk Gods nooit te scheiden zijn, en dat de belijdenis die in de kerk geldt en bezworen is, ook aangaande Verbond en Doop, richtsnoer moet zijn voor al ons arbeiden in het Koninkrijk Gods.

Wij mogen niet krampachtig vasthouden aan een „samenwerking“, die kennelijk niet meer gedragen wordt door de eenigheid des geloofs en des Heiligen Geestes. Want dat is beeldendienst; wij liggen dan wellicht zonder het te weten, in verrukking geknield voor eigengemaakte bouwsels, die niet zijn opgetrokken naar den strengen maar ook schoonen stijl van het koninkrijk der hemelen, zooals ons die in Gods Woord wordt voorgeschreven. Al die heilige huisjes — ze moeten tegen de vlakke door den stormwind van den Heiligen Geest. Want zij houden de reformatie in haar vaart en in haar allesaan grijpende en levensvernieuende kracht tegen.

Waarachtige reformatie is nooit partiëel, maar altijd totaal. Wie haar afbakenen wil binnen zorgvuldig vastgestelde grenzen, mist kent haar, staat er op hetzelfde moment naast, ja, staat haar tegen. Wij moeten om Gods wil actief blijven en de consequenties van het geroepen zijn tot medearbeiders Gods elken dag concreet in het geloof aanvaarden.

Het is dan ook ten eerste geboden, dat we de felten eerlijk en met Gods Woord in de hand onder de oogen zien, wanneer we spreken over mogelijkheid van samenwerking, ja zelfs van kerkelijke eenheid tusschen de synodalistie en ons. Er moet daarvoor een goede Schriftuurlijke basis zijn. Welnu — we zijn in hun oogen dwaalleers en afwijkers van het Woord des HEEREN, aangaande de zulk fundamentele leerstukken als Verbond en Doop en Wedergeboorte.

Maar nu zeggen wij: „Waar gij de leer die in onze kerken geleerd wordt, niet beschouwt als de volkomen leer der zaligheid, maar als volkomen strijdig met Gods Woord, en dus als valsche leer; en daarom ook, als gij consequent zijt, onze kerk als valsche kerk of als secte moet aanmerken, daar hebt gij uzelf op hetzelfde oogenblik veroordeeld; dan openbaart gij u als tegenstanders van Christus' leer, als vijanden en vervolgers van Christus' kerk, alwaar die leer geleerd wordt, dank zij Gods onuitsprekelijke genade over ons. En daar vertoont gij zelf al duidelijker de merkteekenen van de valsche kerk, die de ware kerk des Heeren tot op heden op de felste wijze belaagt en vervolgt; wij constateeren het met smart.“

Waar dit de concrete situatie is (en waarlijk niet alleen in Bedum), daar moet op de vraag: „Is er eenheidsmogelijkheid?“ door ons worden geantwoord: „Neen, en nog eens neen! Tenzij er radicale bekeering kome in de synodaal-gebonden kerken!“

Maar anders kan het niet en mag het niet, om Christus' wil niet!

Want welke samenstemming is er tusschen kerk en secte? En wat heeft de waarheid gemeen met de dwaling?

Wat de HEERE scheidt door Zijn Woord, zal de mensch niet samenvoegen!

Maar ook, wat de HEERE samengevoegd heeft of nog wil samenvoegen in eenigheid des waren geloofs, dat zal de mensch niet scheiden! En daarom zullen wij als leden van de kerk van onzen Heere Jezus Christus hebben te bidden en te werken al onze dagen, en zullen wij de ééne van God gegeven en geboden eenheidsmogelijkheid aangrijpen, die ons door Christus, onzen Koning Zelf is aangewezen o.a. in Johannes 17:20 e.v. en in Efeze 2:19 e.v. en in Efeze 4:1 e.v.; en waar we ook van lezen in Art. 28 van onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis, waar staat, dat een ieder schuldig is zich bij de ware kerk te voegen en zóó gewillig den hals te buigen onder het juk van Jezus Christus, Die Zijn kerk aldoor vergadert en haar daarom ook vrijmaakte in het jaar onzes Heeren 1944, dat jaar, waarin de Koning der Kerk weer glorie won.

Zóó alleen wordt voor allen, die „amen“ zeggen op de waarheid Gods, zooals die geopenbaard is in Zijn Woord en beleden door de kerk van alle eeuwen, en vandaag is neergelegd in de drie Formuleren van Eenigheid, die de belijdenisschriften zijn van onze Gereformeerde Kerken, de eenheidsmogelijkheid tot heerlijke werkelijkheid.

En dit is dan ook de schoonheid van de Una Sancta, van de ééne heilige algemeene Christelijke kerk en van de gemeenschap der heiligen, die ik vandaag geloof, en straks zien zal, volkomen, eeuwig, in de hemelen.

G. A. HOEKSTRA.

O ds Thomas Bos van Bedum, o ds Kok van Bedum, door Jan Ridderbos zoo graag zijn „leermeester“ genoemd, de trots van uw „leerling“, die in '44 niet wou wijken, werpt u evengoed als Helenius de Cock in den ketterhoek. Hij wil geen schuld bekennen, en nu moeten zijn compagnons al meer zich opschreeven.

K. S.

Amice
Wij le
bezeten
die aller
angstige
de uitke
Het
wij than
het chri
op zulke
Er zijn
niet nieu
dat een
is getite
zich ver
De uit
leidende
wijsbege
bijdrage,
alles we
soof, He
een soor
Het is
te zien,
wordt.
Aller
een nieu
Voorts
dat het
beweging
geen ver
doch sta
van het
binding
lijden. D
tijd is e
een snell
zoo zegt
eenige r
drempel
oude din
waren in
alles blij
de schild
les is be
punt. En
aan bod.
Maar,
verander
komen?
den behe
staat? H
dig, om
Of mo
teit?
Daarom
Maar l
warring
model;
In het
toch een
Hij ge
vooruit,
tot een
wijsbege
aan het
kwantita
aan. Wat
Hoe kun
ondersch
Volgen
leven als
heersches
vraag zi
Waar toe
Moeter
oogenblik
hij profe
trekt we
Als he
moet er
Weinu —
beginnen.
Wij wille
tot vrijh
hebben v
arties
van de v
ten onzer
kringen.
De sch
die bezig
leven is;
reld wor
beschikt
Wij zie
dernen w
Want
waarheen